

# SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11 kr — Račun pri poštni dok. zbirnica: Ljubljana 10.351

## Angriffe der Sowjets bei Melitopol gescheitert

49 Sowjetflugzeuge und 62 nordamerikanische viermotorige Bomber abgeschossen — Ein feindlicher Zerstörer im Dodekanes versenkt, ein Kreuzer schwer beschädigt

Aus dem Führerhauptquartier, 10. Okt. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: Bei und nördlich Melitopol hat der Feind nach Heranführung neuer Kräfte seine Angriffe wieder aufgenommen. Sie scheiterten trotz des Einsatzes starker Infanterie- und Panzerverbände.

An der übrigen Ostfront führten die Sowjets zahlreiche örtliche Angriffe, die abgewiesen wurden.

Die Luftwaffe griff die feindlichen Nachschubverbindungen an und vernichtete unter anderem zehn Transportzüge. Bei zwei eigenen Verlusten wurden gestern 49 Sowjetflugzeuge abgeschossen.

Hauptmann Nowitsky erhöhte durch acht Abschüsse die Zahl seiner Luftsiege auf 231. Das Jagdgeschwader 54 meldet seinen 6000. Luftsieg.

In den Kämpfen am Kubanbrückenkopf hat sich das schlesische Grenadierregiment 667 unter Führung des Oberstleutnants Guttenbach besonders ausgezeichnet.

In Süditalien griff der Feind in einigen Abschnitten des südlichen Apennin vergeblich an. An der übrigen Front herrschte nur beiderseitige Artillerie- und Stoss-

trupptätigkeit. Bei der Säuberung der Halbinsel Istrien verloren die feindlichen Banden bisher über 4000 Tote, 6850 Gefangene, 32 Geschütze, über 2000 Handfeuerwaffen und mehr als 100 Kraftfahrzeuge.

In den Gewässern des Dodekanes versenkten deutsche Sturzkampfflugzeuge aus feindlichen Flottenverbänden einen Zerstörer und beschädigten einen Kreuzer durch mehrere Bombentreffer schwer.

Nordamerikanische Bomberverbände griffen am gestrigen Tage einige Orte im Küstengebiet der Ostsee, darunter Anklam und Gotenhafen, an. Jagdgeschwader und Flakartillerie schossen nach bisherigen Meldungen aus den feindlichen Verbänden 62 schwere viermotorige Bomber heraus. Zwei eigene Jagdflugzeuge gingen in erbitterten Luftkämpfen verloren. Ein Teil der Besatzungen ist gerettet.

Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits beschädigten im Kanal zwei britische Schnellboote schwer. Mit dem Verlust eines der Boote ist zu rechnen.

In der vergangenen Nacht warfen einzelne britische Bomber planlos einige Sprengbomben im norddeutschen Raum.

## Attacchi sovietici presso Melitopol respinti

Dal Quartier generale del Führer, 10 ottobre 1943. Il Comando Supremo tedesco comunica:

Presso e a nord di Melitopol il nemico, conducendo nuove forze, ha ricominciato i suoi attacchi. Non ostante l'impegno di forti reparti di fanteria nonché di quelli corazzati gli stessi non ebbero successo.

Sul rimanente fronte orientale i sovietici hanno lanciato numerosi attacchi locali i quali furono respinti.

La Luftwaffe ha attaccato le retrovie di rifornimento nemiche annientando tra l'altro 10 treni da trasporto. Perduti due propri velivoli ieri sono stati abbattuti 49 apparecchi sovietici.

Il capitano Nowotny aumentò, segnalando otto nuovi velivoli abbattuti, il numero delle proprie vittorie aeree a complessive 231. Lo stormo di caccia No. 54 comunica la sua 6000. vittoria aerea.

In combattimenti presso la testa di ponte di Cuban si è particolarmente distinto il reggimento granatieri No. 667 di Slesia sotto il comando del tenente colonnello Guttenbach.

In Italia meridionale il nemico in alcuni settori dell'Apennino meridionale attaccava senza successo. Dal fronte rimanente si seg-

nala soltanto attività di artiglieria e di reparti d'assalto da ambo le parti.

Durante il rastrellamento della penisola d'Istria le bande nemiche perdettero finora oltre 4000 morti, 6850 prigionieri, 32 cannoni, oltre 2000 armi manuali e più di 100 automezzi.

Nelle acque del Dodecaneso gli Stuka tedeschi hanno affondato due reparti navali nemici un cacciatorpediniere e gravemente danneggiato un incrociatore con parecchie bombe.

Reparti nordamericani di bombardamento attaccarono ieri alcune località nel littorale del Mare Baltico, tra altre Anklam e Gotenhafen. Stormi di caccia e artiglieria controaerea abbatterono, secondo quanto si comunica finora, dai reparti nemici 62 quadrimotori pesanti. Sono stati perduti 12 propri caccia in accaniti combattimenti aerei. Una parte degli equipaggi è salvata.

Unità di scorta di un convoglio tedesco danneggiavano nella Manica gravemente due «Mase» inglesi uno dei quali deve ritenersi perduto.

La notte scorsa singoli bombardieri britannici sganciarono a casaccio alcune bombe dirompenti nella Germania settentrionale.

## Boljševiška nevarnost za Evropo

Sovjetska zveza ne pozna pojma časti

Madrid, 10. okt. DNB. Španski urednik Tomas Borrás je priobčil v listu «ABC» precej sliko o komunistični nevarnosti. Če bi boljševizem uspešno, tako pravi med drugim, »predreti« vzhodni zid, ki ga tvorijo junaki Adolfa Hitlerja, potem bi bil strel v tilnik prava dobrota za vsakega Evropejca v primeri z barbariziranimi gozdotami, katere bi doživljali naš kontinent od rdečih zmagovalcev. Grobovi v Katyn in Vinici ter rdeča Češka spanske državljanke vojne govorijo o tem dovolj jasno.

Španski urednik govori o dveh obrazilih Sovjetske zveze, o armadi in kominterni. Medtem ko je poštastnost sovjetske armade svetu že vidna in jo je močno pobiti z vojaškimi sredstvi, je zahrbtni strup kominterne daleko opasnejši, ker pač izkorišča laž kot dovolje no orožje. Sovjetska zveza ne pozna pojma

časti. Ona je volk v vseh mogočih ovčjih kožuh. Kakor četo spi v človeškem teusu kak baci, preden mu uspe prijeti njegovo razdralo delo, tako čaka tudi kominternizem v tujih državah telesih, ockler ne nastopi njegova ura. Urednik napada ostro vse one elemente, ki s svojim pasivnim zadržanjem, s širjenjem govoric in z napačno kritiko podpirajo podzemeljsko rovarjenje komunistov. Samo eno sredstvo obstoja proti delu komunistov: patriotično delo Borrás končuje svoja izjavljanja s sledečimi besedami: »General Franco je v svojem posebnem govoru pokazal z vso jasnostjo na komunistično nevarnost. Za nas predstavlja znana nad pomunizmom dolžnost, katero nam nalagajo mrtvi naše revolucije. Mi ne dvomimo, da bo sovjetska zveza vojaško premagana.«

## Poljski emigrant potrjuje boljševiške zločine

Dva milijona Poljakov je bilo deportiranih v Sibirijo — Katyn je bil poljski emigrantski vladni znan

Zeneva, 10. okt. DNB. Zločini boljševikov nad Poljaki se zdaj potrjujejo iz popolnoma verodostojnega vira. Francoski kanadski list «Le Davaire» je priobčil razgovor s profesorjem na montrealški univerzi, patrom Krzesinskim, ki je bil profesor na poljskih vseučiliščih ter je v zadnjem trenutku ušel na litovski meji aretaciji po Sovjetih, kakor je živel delj časa v Zedinjenih državah.

Prof. Krzesinski pravi v svojem razgovoru, da ostro obsoja boljševike, ker so zasledeni del Poljske popolnoma izropali, nakar so dva milijona Poljakov deportirali v Sibirijo. Krzesinski pravi, da je bilo med deportiranci tudi veliko število duhovnikov rimsko-katoliške cerkve. Med njimi so mnoge ustrelili brez najmanjšega poviada.

Krzesinski tudi potrjuje, da so boljševiki pri Katynu ustrelili 10.000 poljskih častnikov in pravi na koncu: »Poljski vladi so bila vsa ta dejstva popolnoma znana, toda se o stvari ni izjavila vse dotlej, dokler niso Nemci odkrili grobov poljskih žrtev.«

Angleška »skrb« za Poljake

London, 10. okt. R. Yorski nadškof se je vrnil s prijateljskega obiska v Moskvi v Anglijo. Če misli kdo, tako piše »Daily Chronicle«, da bo Anglija zaradi sedanjih odnosov z Moskvo spremenila svoje stališče glede poljskih beguncov, se zelo vara. Naj pride kar koli. Anglija ne bo storila ničesar, da bi se ti ljudje spet vrnili na Poljsko.

## Kričeča beda angleških rudarjev

Zeneva, 10. okt. DNB. »News Chronicle« objavlja številne pritožbe iz krogov britskih rudarjev. Neki rudar pravi, da ne zasluži spričo dela v potu obraza britskih rudarjev nihče drugi kakor podjetniki. Čemu, nadaljuje rudar, moramo žrtvovati svoja življenja in miru zemlje ob najslabših pogojih? Mari zato, da podjetniki povečujejo svoje zaslužke na naš račun? Neki drugi rudar se pritožuje, da rudarski stan še vedno ni socialno preskrbljen, kakor se spodobi, posebno ne v pogledu hrane. Koger udari usoda z invalidnostjo, si mora beliti lase s skrbjo, kako bo sebe in svojo preskrbel s 25 šilingi na teden.

V nekem drugem dopisu je rečeno, naj se tisti, ki rudarjem očita, da ne nakopujejo dovolj premoga, skušajo sami potruditi pod zemljo in vzeti kramp v roke, potem jih bo minila volja do zabavljanja. V zdravstvenem pogledu manjka še marsikaj, prav tako pogrešajo rudarji tudi kantine. Rudar mora v zamazanih zornikih luknjah pogruditi svoj kosček kruha z margarino, pri tem pa je neprestano izpostavljen nevarnosti, da ga doleti nesreča ali pa bolezen, kakršni je podvržen rudarski stan. Današnje zmede ni mogoče urediti na noben drugi način kakor z izvedbo pogumnega načrta.

## Izjalovljeni sovjetski napadi pri Melitopolu

49 sovjetskih letal in 62 ameriških štirimotornih bombnikov sestreljenih — En sovražni rušilec pri Dodekanesu potopljen, ena križarka hudo poškodovana

Iz Führerjevega glavnega stana, 10. okt. Nemško vrhovno poveljstvo javlja:

Pri Melitopolu in severno od tod je sovražnik po pritegnitvi novih sil spet začel svoje napade. Kljub uporabi močnih pehotnih in oklopnih sil so se izjalovili.

Na ostali vzhodni fronti so Sovjeti izvedli številne krajevne napade, ki so bili zavrnjeni.

Letalstvo je napadalo sovražnikove zveze za dovoz in uničilo med drugim 10 prevoznih vlakov. Pri dveh lastnih izgubah je bilo večeraj sestreljenih 49 sovjetskih letal.

Stotnik Nowotny je povišal z osmimi odstotki število svojih letalskih zmag na 231. Lovska jata št. 54 javlja svojo 6000. zmago v zraku.

V borbah na kubanskem predmostju se je posebno odlikoval šlezjski grenadirski polk št. 667 pod vodstvom podpolkovnika Guttenbacha.

V južni Italiji je sovražnik zman napadal v nekaterih odsekih južnih Apenninov. Na ostali fronti je bilo samo oboje-

stransko delovanje topniških in napadalnih oddelkov.

Pri čiščenju istrskega polotoka so sovražne tolpe do sedaj izgubile nad 4000 mrtvih, 6850 ujetih, 32 topov, nad 2000 ročnega orožja in nad 100 motornih vozil.

V vodah okrog Dodekanesa so nemška strmovalna letala iz sovražnih pomorskih oddelkov potopila neki rušilec in z več bombnimi zadetki hudo poškodovala neko križarko.

Ameriški bombniki so večeraj podnevi napadli nekatere kraje na obalnem področju Vzhodnega morja, med njimi Anklam in Gdino. Lovski oddelki in protiletalsko topništvo so po dosedanjih vesteh iz sovražnih oddelkov sestrelili 62 težkih štirimotornih bombnikov. V ogorčenih letalskih bojih je bilo izgubljenih 12 lastnih lovcev. Del njihovih posadk je rešen.

Začetne cnote nemškega konvoja so hudo poškodovale v Reikavskem prelivu dva angleška hitra čolna. Z izgubo enega izmed njih je treba računati.

Preteklo noč so posamezni angleški bombniki odvrli brez načrta nekaj rušilnih bomb na severno Nemčijo.

## Hudi boji ob izlivu Pripjeta

Sovražni napadi so bili prestreženi in izgubljeno ozemlje zopet osvojeno

Berlin, 9. okt. DNB. Ob izlivu Pripjeta v Dnjeper so bili 7. oktobra siloviti boji. Na obeh bregovih Pripjeta so bili sovražni napadi prestreženi in izgubljeno ozemlje ponovno osvojeno. V bojih na nož je bilo zavzetih pri tem več krajev.

Južno od Gomela se trajajo boljševiški napadi. Pred nekaj dnevi se je na tem odseku hotel neki grenadirski polk v začetni noči podati na nove obrambne črte. Neki z boka ogrožen kraj je bil zavzet v presenetljivem napadu in ob tej priliki je bilo sestreljenih šest sovjetskih oklopnikov. Tudi sledeči nočni pohod je postavljal četam visoke zahteve. Medtem ko se je moral polk prebijati v stalnih gozdovih bitkah skozi ozemlje, ki so ga zasledile razne tolpe, je čelo pehote nenadoma naletelo na več sovjetskih oklopnikov, ki so hoteli preprečiti ta umik. Poveljstvo je takoj uvedlo protimerne ter pritegnilo poljske havbice in protikokalne topove. Tem je uspelo, da so se v težavnem gozdnem ozemlju približali jeklenim kolosom na 15 metrov ter tri uničili. Sele nato je uspelo četu prebiti se z dvema grenadirskima četama. Vsekakor pa je bilo potrebno onesposobiti še dva »T 34« in šele sedaj je bil dokončno zlomljen sovjetski odpor. Medtem pa tudi začetnice niso imele haš lahkega stališča ter so bile od vseh strani stalno napadane. Vendar pa je letem uspelo z združenim ognjem vseh vrst orožja privzeti tem napadajočim sovražnim oddelkom visoke izgube in jih zadržati v spoštljivi oddaljenosti. Tak položaj je prisilil polkovnega poveljnika, da je spreminil svojo prvotno smer pohoda, da bi tako prevaril sovražnika. Ta manever se mu je posrečil. Uspelo mu je tako dovesti svoj polk z vsem orožjem in z vso opremo z najmanjšimi lastnimi izgubami v zapovedano glavno bojno črto. Med tem dnevom nočnim pohodom tega polka ni bilo le uničenih 11 sovražnih oklopnikov in Sovjetom prizadejane visoke krvave izgube, ampak so bile tudi za-

povedane črte pravčasno dosežene. Tako je uspelo s pomočjo tega polka zavrniti kmalu nato sledeči množični napad sovražne pehote in prizadejati Sovjetom hude izgube.

Na področju Gomela so predvsem boji s sovražnikovimi oklopniki. V teh bojih se je posebno odlikovala neka baterija. Ko je vdrlo 16 sovjetskih oklopnikov v naše položaje, je bila nevarnost, da bo ogrožena naša glavna bojna črta s hriba. V tem kritičnem trenutku je ta baterija zamenjala svoj položaj za dva kilometra na stran. Močvirno ozemlje je izredno oteževalo to gibanje. Kljub temu ji je uspelo z uporabo vseh moči zavzeti tako pravčasno nov položaj, da so prišli »T 34« na razdaljo 600 m frontalno pred čvrt. Stirje »T 34« so bili takoj sestreljeni in so obležali s plamenom, ostali pa so se pod vtištem tega uničujočega ognja hitro obrnili in pobegnili.

Na istem prostoru južno od Gomela je bila prisiljena neka donavsko-alpska pehotna divizija v težke, toda uspešne boje. Po silovitih topniških pripravi je Sovjetom v varstvu teme uspelo, da so z dvema bataljonoma prekorčili Dnjeper in vdrli v nemške položaje. Pionirji in grenadirji te divizije so takoj podvzeli protisilne in uničili prenežane sovražne sile. Zajemih je bilo 80 ujetnikov. Po njihovih izpovedih je uspelo rešiti se le obema boljševičkim bataljonskima poveljnikoma in nekaterim četnim poveljnikom, ker so pač skrbeli le za svojo lastno varnost. Na obrežju so na 50 mrtvih sovražnikov, dočim zaradi teme ni bilo močno prežeti trupel utopljenecv v reki.

Tudi na Soči so bili v prvih oktobrskih dnevih osteri rečni boji. Tu so boljševiki postavili brvi in se poslužili številnih gumijastih čolnov. Vendar je naš dobro namerjen topniški ogenj razbil te začasne mostove in potopil čolne. Vsi sovražnikovi poskusi za prehod so bili tako zavrnjeni in vsi položaji so ostali čvrsto v naših rokah.

## Sovjeti stoje v ogromni puščavi

Angleški vojaški kritik o nemških očiščevalnih pokreth na vzhodu

Zeneva, 10. okt. DNB. V tedniku »Illustrated London News« se ukvarja znani angleški vojaški kritik Cyril Falls z nemškimi očiščevalnimi pokreth na vzhodu in poudarja, da so bili izvedeni ti nemški očiščevalni pokreth popolnoma prostovoljno. Sovjeti so morali drago plačati vsako pod njih prepričevanje ozemlja. Kot dokaz za to, da niso fizično-vojaške sovjetske sile primorale Nemce k skravljanju njih bojne črte, navaja Cyril Falls hitrost

in gibčnost nemških premikanj ter dejstvo, da se nemške armade niso razšle. Zadržati te armade skupaj pomeni velik uspeh poveljstva, uprave in discipline. Sovjeti stojijo sedaj v ogromni puščavi, v kateri morajo, če hočejo vojno voditi dalje, pričeti znova s popolno obnovo. Nemcem pa je uspelo običnito skravljanje bojišče, kar jim omogoča, da zamorejo svoje strateške rezerve bistveno izpopolniti.

## Najmodernejši grški rušilec potopljen

Stockholm, 10. okt. DNB. Poročilo emigrantske grške admiralitete v Londonu obnavlja z obžalovanjem izgubo rušilca »Kraljica Olga«, ki se ni vrnil s svoje poslednje akcije. Rušilec je spadal med najmodernejši edince nekdanje grške mornarice in je bil stavljen šele leta 1939. v službo. Lani je h tross 36 vozlov ter je bil oborožen s štirimi 12,7 in štirimi 3,7 cm topovi ter osmimi torpednimi cevmi kalibra 53,3 cm. Njegova mirnodobska posadka pa je štela 150 moč.

## Dragoceno priznanje ameriške vlade

Berlin, 11. okt. R. Tik pred vstopom v vojno je ameriška vlada izdala posebno belo knjigo o svoji zunanji politiki. V tej knjigi, je objavljena tudi brzojavka, ki je poslal ameriški zunanji minister ameriškim poslanikom v nevtralnih državah. Ta brzojavka vsebuje tudi naslednji stavek: Vlada Zedinjenih držav ima namen igrati aktivno vlogo v vojni proti državam Osi. S tem stavkom je ameriška vlada sama priznala svojo vojno krivdo.

## Izropanje Sicilije

Rim, 11. okt. R. V fašističnem republikanskem radiu je sredi govora Enrico Celenti o izropanju Sicilije po anglo-ameriških okupacijskih četah. Celenti je pred par dnevi pobegnil s Sicilije v Rim. Takoj po prihodu v Palermo so angleške in ameriške čete pbrale vse dragocene preprege, ure in podobne stvari, da jih odpošljejo domov. Po izropanju mesta se je pričelo sistematično rpanje okolice. Istočasno so vršili racije za pristaši fašizma. Ujete fašiste so ali ustrelili ali pa odpeljali v Afriko. Okupacijske oblasti so tudi podpirale snovanje boljševiških tolp.

## Sovjeti zahtevajo letalska oporišča v Egiptu

Kairo, 10. okt. R. Sovjetska unija je predložila egiptski vladi zahtevno o prepustitvi več letalskih oporišč na egiptskem ozemlju. Moskva želi dobiti ta oporišča pod enakimi pogoji, kakor jih je dobila Amerika.

## Tudi Abesinija se brani židov

Lizbona, 11. okt. R. Kakor poročajo iz Adig Abebe, je abesinska vlada opozorila Anglijo, da ne more več sprejemati židovskih priseljencev. Angleška vlada namerava namreč nasesti v Abesinijo 100.000 Židov.

## Razkrinkani pajdaši komunističnih morilcev

Ob smrti primarja dr. A. Breclja je napisal bivši ban in minister inž. Dušan Serbec v zadnji številki »Slovenskega poročevalca« nekrolog, iz katerega je razvidno, da sta bila dr. A. Breclj ter inž. D. Serbec člana Vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte.

Politična morala gotovih krogov pri nas je zdrknila že zadnja leta pred izbruhom sedanje vojne na zelo nizko stopnjo. Od kar pa je odhrumela preko naše zemlje vojni vihar in odkar je zdijala po naši pokrajini pošast komunističnega uničevanja, pobijanja in zaigavanja, pa je politična morala teh krogov v popolnem zatonu. Kakor temne sence begajo med nami ljudje, ki so zakrlikani in ki imajo po Janusovem vzoru dva ali pa celo več obrazov.

V to temno skrivalske zakrinkanih obrazov nam je posvetila zadnja številka »Slovenskega poročevalca« z nekrologom po umrlem primarju dr. Antonu Breclju in s člankom izpod peresa bivšega bana in ministra inž. Dušana Serbca. Zakrnikana morza in z njimi vred se ta ali oni njune vojni politiki pokvarjenosti. Takšnega ravnanja si ni mogoče drugače tolnužiti, kakor z domnevo, da sta hotela pok. dr. A. Breclj in bivši ban inž. Serbec pokostiti vse svoje znane dotodanje politične polomije in konjunkturistične magibe z novo in poslednjo politično, vrtoglavo pustolovščino.

Naj izrazimo ob tej priliki še svoje zažudenje nad tem, kakšni ljudje so se tako brez sramu spajdašili s komunistom. Tudi se poraja radovednost, kdo je še skupno z njima »krumljala« na vrtu Serbecve bašte v Ljubljani. O inž. Serbecu naj n' moregre še pripomniti, kar je itak splošno znano, da je bil po vsem svojem političnem udejstvovanju popolnoma odpuščen pravim ljudskim, predvsem delavskim in kmetijskim koristim. Ko je imel za to dovolj prilike, ni pokazal niti trohice sniskla za resnične ljudske potrebe in za življenjske pravice našega delovnega ljudstva, za čigar prijatelja bi se sedaj očitno rad izdal.

Slednjič naj še vse, ki so dobre volje, posvarimo pri d' dvorezini, razkrinkanih delovanjem takšnih zakrnikanih gospodov, ki bi radi na zunanji uživali neko spoštovanje in ceneno priznanje, dočim za hrbtom barantajo s komunistom, tem največjim sovražnikom našega ljudstva, noseč tako tudi polno odgovornost za vse strahote in grozote, ki so bile po njem prizadejane našemu ljudstvu v zadnjih dveh letih.

## Hrvatska se bori na strani Nemčije

Zagreb, 10. okt. DNB. O priliki tedna hrvaške vojske, ki se je pričel v nedeljo, je vojni minister Navratil imel v zagrebškem radiu nagovor, v katerem je med drugim dejal, da bijejo Hrvati sedaj ramo ob ramo z velikim nemškim zavzejemko najpravičnejši boj. »Mi se bojujemo za naš obstoj, za našo državo, za naš prostor pod soncem. Nčena žrtev ni prevelika, če mora biti doprinešana za domovino. Priprčan sem, da hrvaški vojak izpolnjuje svojo dolžnost.«

## Krik na pomoč iz Indije

Madrid, 9. okt. DNB. Po poročilih iz New Yorka je prejel tamkajšnji župan nujno brzojavno prošnjo župana v Kalkuti, naj stori vse kar more za takojšnjo dobavo živil Indiji, kar umirajo ljudje od lakote kar v tisočih.

## Vzgleđ Indije je strašen nauk tudi za Francoze

Vichy, 10. okt. R. Francoski list »Journal des Debats« piše o angleški pojovni politiki, da povojni načrti Anglije Francozov ne morejo omamiti. Vzgleđ Indije je strašen nauk.

## Egiptski dijaki proti stikom z boljševiki

Kairo, 9. okt. R. Dijaki vodilnih muslimanskih vseučilišč protestirajo proti obnovi diplomatskih odnosov med Egiptom in Sovjetsko zvezo. Dijakstvo je odpisalo vladno posebno protestno pismo. Kakor znano, so se ti protesti povišili v zvezi z vestjo, da bo v kratkem prispel v Kairo sovjetki poslanik iz Moskve.

## Novi ameriški poslanik na poti v Moskvo

London, 10. okt. R. Novi ameriški poslanik v Moskvi Harriman je na poti tjakaj prispel v angleško prestolnico. Zeneva, 10. okt. DNB. Kakor izve washingtonski dopisnik lista »Financial News«, tamkaj odklanjajo povabilo k udeležbi na konferenci, ki naj bi v Washingtonu sestavljala nove načrte za ureditev finančnih vprašanj po vojni.

## Potres v Turčiji

Ankara, 9. okt. DNB. V četrtki so v Niksarju v pokrajini Izmir zabeležili precej močan potres, ki je trajal 10 sekund. K sreči ni bilo človeških žrtev, niti škode.

## Propadanje angleškega naroda

London, 10. okt. R. O narodnostnopolitičnih razmerah v Angliji se je izrazil znameniti angleški zdravnik: Padanje številna rojstev je značilno za propadanje angleškega naroda. Angleška vlada je slepa za vsa ta pogubna dejstva.

## Nov režim v Kolumbiji

Bogota, 10. okt. R. V Kolumbiji je bila imenovana nova vlada, ki je takoj proglasila obsedno stanje in uvedla najstrožjo cenzuro.



# Kako je bilo na Rakitni

Rečen prisilni partizanski mobilizirane pripravlja o svojih doživljajih in epizodah

Poročali smo že o zasedanju partizanskega oddelka, ki je taboril na Rakitni. Ob tej priliki so bili rečeni tudi številni tak imože in fantje, ki so bili s silo ovedeni in uvrščeni med partizane. Z enim od njih, ki je doma iz Suhe Krajne, probuje »Slovenec« z zanimivim razgovor, po katerem posnemamo:

Prijelja in odvaja ga je partizanska ednica, ki je prišla v Suho Krajno s Kočevskega in privela s sabo več prisilnih mobilizirancev iz tujih krajev. Ta oddelček je povsod, kamor prišel, gospodaril kakor Huni. Pobral je ljudi in živila in strahoval ves prebivalstvo. Zbral je ljudi iz najrazličnejših krajev, tako da so prisilni mobiliziranci predstavljali zelo pisano družbo. Tudi po starosti so bili vse prave črtnice. Poleg 16 in 17 let istih dečkov so partizan prišli v svoje vrste tudi po 50 in več let stare moške. Nikoli niso vprašali, ali niso uporabili orožja. Tudi zdravnikov jih ni bilo. Vsi so imeli ob sebi puške in je moral z njimi. Če je kdo onemogel ali kakšno drugo bolezen ni mogel prenesti, ga oddelček ni več videl in ni bil ni zvedel kaj je z njim.

Iz Zviru so vodili prisilne mobilizirance v Strugo, od tam v Dobrenje, potem v vas Čisto, nato pa naprej proti Ljubljani. Pravi so jim, da bodo za rezervno partizansko oboroženo Turko. Ko pa so prišli blizu Turika, so jim rekli, da so bili že končani in jih potem rešili na Zelimlje in na Gole, končno pa na Rakitno, kamor so prispeli zadnje dni septembra.

Zanimivi so podatki rečenega partizanskega mobiliziranca o vojaškem ustroju partizanov. Njemu in tovarišem so rekli, da pripadajo 18. diviziji. Na začetku ni verjel, vprašal je, kje so ostale divizije, so jim stari komunisti in partizani razlagali, da je ta številka že v redni, ker se divizije štejejo za ves Balkan in da je večina od njih na jugu. K e j diviziji so spadale Cankarjeva, Levskova in 9. brigada. Levskovo so po večini sestavljali bado-glijevi, Partizanski »diviziji« tvorijo dve do tri brigade, brigado tri do štiri bataljoni, polkov torej ni, bataljon pa po tri čete. Rečeni mobiliziranci pripadajo 9. brigadi. Na predvečer Rakitne sta bila skupaj drugi in tretji bataljon, od katerih je šel vsak okrog 300

mož. Po tem takem naj bi »brigade«, če bi v resnici imele širi bataljone, štela 1200 mož, »divizije« pa povprečno 3600 mož, kar predstavlja komaj slaboten polk kake redne vojske. Označba z »brigadami« in »divizijami« je torej le igračkanje, ki ima samo namen »imponirati«.

Ko so prišli na Rakitno so se nastanili deloma po hišah, največ pa po kozolcih, ker se je partizansko vodstvo balo letalskih napadov. Zasedli so žolo, gasilski dom in bunkerje. »Štab« pa se je našel v neki vili. Vse življenje je bilo dolgočasno, za prisilne mobilizirance pa povrh še navsne žalostno. Kadar ej kak oddelček kamor koli korakal, je moral vedno peti, da je markiral »borbenost« in zadovoljnost. Kdor ni pel, je bil kaznovan. Hrana za navadne partizane je bila slaba in nezadostna, oni od štab pa o imeli vsega dovolj in seveda vse boljše.

O koncu partizanskega oddelka na Rakitni pripoveduje rečeni prisilni mobiliziranec: »V nedeljo, jutraj so kar na lepem svinčenke dokazale patrolam in predstražam, da smo deloma obkoljeni. Od devetih se je začel prvi napad na naselje. Načelna je panika, vse je bežalo križem prk. Nič čudnega. V drugem bataljonu je bilo 296 ljudi. Od tega okrog 30 starih partizanov. Drugo zapeljanci, velika večina pa prisilnih mobilizirancev. V tretjem bataljonu je bilo 296 ljudi in spet le okrog 30 starih partizanov komunistov. Vsi ostali spet zapeljanci, največ pa prisilni mobiliziranci. Bunker s strojnico, ki je bil dohod v vas po cni izmed cest, se je branil in regljal. Sam sem videl, kako je nemški vojak prišel do bunkerja in vrgel vanj ročno granato. Pok — in bunker je uhtel. Ljudje so se zaradi strahne ognja razpeli po manjših gručah in hiteli proti gozdom. Ostal sem v vasi in tam so me našli in rešili. Obema bataljonoma na Rakitni je bila napovedana na pomoč tako imenovana ljubljanska brigada. Tedi, ko je prišlo do razsula na Rakitni, je še ni bilo nikjer ne videti, ne slišati. Kaj se je zgodilo po ne-čelji, ne vem. Prepeljan sem bil namreč najprej v Borovnico, nato pa v Ljubljano, kjer sedaj vstopam od srca rad med domobrnce.«

## Program Nemške akademije

Novi tečajji za namški jezik v Ljubljani

Lektorat Nemške akademije v Ljubljani je izdal svoj program za šolsko leto 1943-44. Nemška akademija ima po zakonu, ki ga je izdal Führer dne 15. novembra 1941, nalogo, da razširja nemški jezik in nemško kulturo. Nemška akademija je postala temeljna organizacija za nemško kulturo, izpolnjuje na ta način svojo povišeno nalogo, pospeševati na strogo znanstveni podlagi raziskovanje in študij nemškega jezika in omike.

Lektorati — izvršni organi Nemške akademije — razvijajo svoje delovanje, to je pospeševanje študija nemškega jezika v ino-čeststvu, z vso znanstveno strogostjo in strogo-čestjo in strogo metodologično in strogo-čestjo.

Med šolskim letom (1. nov. 1943 do 1. julija 1944) se vršijo tečajji nemškega jezika, predavanja, koncerti in druge prireditve. Tečajji nemškega jezika obsegajo: 1. nižji

tečaj (za začetnike); 2. srednji tečaj (za one, ki imajo že osnovno znanje jezika); višji tečaj (splošni pregled zgodovine, književnosti in gospodarskega in kulturnega življenja v Nemčiji); 4. konverzacijski tečaj (obrnava praktičnih vprašanj in nemške literature); 5. tečaj za poklicno specializacijo (poglobljen študij grammatike, čitanje in konverzacija z ozirom na razne veje specializacije).

Vispovanje za tečaje in predavanja traja od 18. do 31. oktobra 1943. Ob tej priliki je prinesel seboj dve sliki za legitimacijo. — Lekcije, trajajoče po eno uro, bodo trikrat na teden.

V načrtu so popoldanski tečajji od 15. do 19. ure, ki bodo trajali 8 mesecev.

Za informacije se je obrniti na tajništvo v Beethovnovi ulici 14-1. vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

## Protiletalska zaščita Ljubljane

Marsikdo v Ljubljani je še mislil, da je našemu mestu ne grozi nevarnost letalskega napada. Tako misljenje pa ni pravo. Čeprav nevarnost v Ljubljanski pokrajini še ni neposredna, vendar zahtevajo razlo-čje, da se vse pripravi in ukrene za varnost.

Zato je nujno potrebno, da se vsj že odlojeni ukrepi za protiletalsko zaščito z vsemi razpoložljivimi sredstvi pospešijo in v najvišji meri izpolnijo z upoštevanjem izkušenj, ki so jih zbrali od letalskih napadov že prizadeti kraji.

Pri izpolnjevanju teh ukrepov morajo sodelovati vsi. Razumljivo je, da je potre-čno zato žrtvovati tudi svoj prosti čas, opustiti marsikatero udobnost in poleg svojega rednega opravlja opravljati tudi dodatno delo.

Zlasti pri ureditvi hišne zaščite se ne smemo ozirati na lepo ureditev stanovanj, če je potrebno namestiti vodo in pesek ter predmete, ki se morajo premestiti zaradi predpisane izpraznitve podstrešij.

Pri tem morajo hišni posestniki podpi-rati stanovalce in obratno, vsi pa se mo-rajo ravnati po navodilih hišnega stare-šine. Vzemajna pomoč pri teh izrednih ukrepih mora biti vsakemu najvišje pravilo!

S posebnim poudarkom vabimo hišne posestnike in stanovalce, naj imajo v pol-ni meri razumevanje za odgovorno delo hišnih starešin in drugih organov protile-talske zaščite ter jim olajšajo njih delo.

## Mali gospodarji mislijo na zimo

Ljubljana, 11. oktobra

Mali gospodarji so pri nas dandanes že ve-liko sila — ne zgolj po svoji številnosti, tem-več tudi po pomenu malega gospodarstva, ki vključuje rejo malih živali, obdelovanje vrtov zaradi prehrane, stalno uporabo ter prede-lavo stranskih in glavnih surovin pridelovanja in prireje itd. Malo gospodarstvo pri nas je pa postalo zlasti pomembno, ker je organizirano: številni mali gospodarji so organizirani v rejskih društvih, ki jih veče Zveza društev »Mali gospodarje«. Zveza izdaja rečno svoje glasilo, ki je verno ogledalo prizadevanj rejskih društev in njihovih delavcev. Glasilo pred-vsem poučuje in vzgaja rejce ter išče načinov, da bi se malo gospodarstvo čim bolj izpolni-lo. Vsekakor je rejsko glasilo »Mali gospodar-je« os, ki se ob njih razvija vse smotno de-lovanje za izboljšanje ter organizacijo malega gospodarstva.

**Spustimo delo!** »Mali gospodarje« zasluži priznanje že zaradi tega, ker navaja številne mešane spoštovatelje delo. To je — kakor vsaj sedimo mi — ena najpomembnejših vzgojnih nalog: ljudi učiti spoštovati delo, navajati jih delati. Če spoštujemo delo odrasli, znajo tudi navajati delati otroke. V septembrski številki »Mali gospodarje« čitamo uvodnik pod na-slovom »Spustimo delo!« Ze iz tega članka s programatično noto sprevidimo, da so orga-nizatorji našega malega gospodarstva značajni

in počteni možje, ki so spoznali, da je v življenju največja vrednota delo.

**Rejci pred zimo.** Za rejo malih živali nastane v začetku zime kriza, če se niso primerno pripravili, kako bodo prehranili živali pozimi. Predlanskim je reja malih živali pri nas precej nazadovala pozimi, ker ni bilo zimске krme za živali. Društvo je sicer mnogo pripomoglo, da so se rejci vsaj nekoliko založili z najpo-trebnejšo krmo, toda z nakupovanjem in vska-ričenjem so bile težave. Lan je »Mali gospodar-je« začel dovolj zgodaj opozarjati rejce, naj se preskrbijo zimsko krmo. Nudil jim je ko-risne nasvete, kako in kaj naj zbirajo sami. Seveda je pa društvo zopet pomagalo organi-ziranim rejcem ter je razdelilo na vagone do-brih krmil. Zdaj pa čitamo v »Malem gospodar-ju«, da bo letos preskrba z zimsko krmo verjetno še težavnejša kakor lani. Krma bo draga, ker bo ponudba slaba. Tudi Zegoza (Splošna železničarska gospodarska zadruga) ne bo mogla mnogo storiti. Tega se naj rejci do-bro zavedajo in zdaj je zadnji čas, da si sku-sajo preskrbeti sam krmo; vsak si naj pomaga predvsem sam. V zadnjih jesenskih mesecih je dovolj prilike, da si rejce nabere na vrtu in polju precej krme. S tem pa seveda ni re-čeno, naj posega po tuji lastnini. Nikogar pa ne bo okdoval, če bo nabiral ob parčkih plevel, ki je primeren za krmo. Mnogo krme še vedno propade, ker je nihče ne zbira na kra-

jih, kjer je ni v izobilju, pravijo v »Malem gospodarju«.

**Koristni nasveti rejcem.** Pod posebnim po-glavjem »Pogovor o reji« objavlja »Mali gos-podarje« redno številne koristne, jedrnat pi-sane nasvete za rejce. To je prava sola za rejce in marsikateri rejec najde tam odgovor na vprašanje, ki bi si ga sicer ne mogel po-jasniti. — V septembrski številki je bil ob-javljen še poseben članek pod naslovom »Zbi-rajte krmo, toda posteno!«. Skoda, da tega

članka ne bodo čitali prav tisti, ki jim je edi-nim namenjen, kajti pošteni, organizirani rejci se pač ne zgledujejo po »zajčkarjih« in polj-skih tatovih.

Tudi septembrska številka »Mali gospodar-je« je pravi zbornik strokovnih člankov. Reči je treba, da je naš »Mali gospodarje« do-segi višino tujih rejskih strokovnih revij. Po-sebno vrednost ima »Mali gospodarje« že zaradi razprave o zakonu dedovanja, ki izhaja v na-daljevanju in ki jo piše dr. Podobnik.

## Emil Frelih: Mladoletje

Mladi pisatelj je s svojim najnovejšim delom žel vsestranskega priznanja

Ljubljana, 11. oktobra

Ime Emil Frelih je dobro znano tudi šir-ši javnosti. Mladi rečer, ki uspešno delu-je na odru opernega gledališča, je že pred leti prijel za pero in se v razmeroma zelo kratkem času uveljavil. Slovencem je ne-dvomno ostala v spominu njegova prva knjiga »Materic«, ki je dala slutiti, da mla-di umetnik hrani v sebi izredno močno ustvarjalno silo. Še prej pa se je predstavil naši kulturni javnosti na bralnem večeru in z mnogimi uspešnimi črticami, objavljeni-mi v raznih listih.

Iz Frelihovih dosedanjih del vidimo, da je njegova muza lastna mati. Morda je ni proze, v kateri ne bi bila, vsaj bežno, ozna-čena velika ljubezen do matere. Ta ljube-zen, ki je nedvomno vzvišena nad vsemi, pa je najbolj opovana v knjigi »Materic«, knjigi, ki je bila, čeprav kaže začetniške nedostatke, hvaležno sprejeta med našo javnostjo.

Potem so izjemne razmere Freliha pri-silile, da je uhtinil. Vendar ni držal kri-žem rok. V dolgih dneh internacije se je s podvojeno silo lotil dela. In tako je v iz-jemnih okoliščinah nastala daljša povest »Mladoletje«, ki je dokazala, kar je dala njegova prva knjiga samo slutiti. Vrednost novega dela je najbolj potrdilo izredno za-nimanje med ljubitelji in ljubiteljicami do-bre domače knjige, ki so z veliko vneto segli po njej.

Tudi »Mladoletje« preveča od začetka do konca velika ljubezen do matere. Glavne osebe so doma na ljubljanskem gradu in iz njihovega življenja je vsa snov zajeta. Junakinja je krepstna Slavka, mladenka, ki je rano izgubila mater in ki v svojim lepim značajem že v začetku pridobi bra-čeve simpatije. Izmed moških oseb je na prvem mestu Milan, ki je v svojem bistvu

pošten, vendar nekoliko šibak, zunanji-vm vplivom predajajoč se mladenici, Vrtoglava Darinka ga zaveže, da skoraj pozabi zvesto Slavko in zanemari učenje tik pred izpiti. V svoji zaslepljenosti ne vidi, da povzroča skrbni materi velike skrbi in gorje, da iz-vojenka tiho trpi in hira. Slavka je nam-reč priskočila na pomoč preprostem in po-štenemu, a revnemu Janezu, sosedu z Ljubljanskega grada, ki z veliko ljubezni-jo skrbi za svojo bolešno mater. Povest se lepo razpleta in postaja zmerom bolj za-nimiva. Nadalje spoznamo južnjaka Andri-jo, nesrečnega in vase zaprtega človeka, Obenem pa se nam zmerom bolj razgalita Milanov in Darinkin značaj. Njuno razmer-je konča z neizgovornim zlomom. Milan iz-previdi svojo veliko pogreško in se posveti učenju, obenem pa se vrne k Slavki, ki se zdravi v gorskem zdravilišču in ga srečna sprejme. Pri tem se seznanimo tudi z mla-dim dr. Korenom, vzornim in človekoljub-nim zdravnikom, ki v vsakem pogledu pra-vilno pojmuje svoj vzvišeni poklic. »Mla-doletje« se veselo konča. V grajski kapelici je za zaključek poroka Milana s Slavko. Slog je prijetno domač in vsakomur lahko razumljiv, snov privlačna in učinkovito po-dana. Avtor je tudi dokazal dobro pozna-vanje značajev, kakor tudi trenutnega človekovega razpoloženja ter življenja sploh. Pokazal pa je zlasti mnogo sm'la za stvarno in zdravo življenje, brez unič-jočee zastrupljenosti in tragičnosti, ki je svojska večjemu delu sodobnih piscev, kar je seveda logična, a ne nujna posledica našega stoletja.

Knjiga »Mladoletje« obsega okrog 200 strani in je izšla v založbi »Naši obrazci«. Zunanja oprema je preprosta, aokusna. Prijateljem lepe domače knjige jo toplo priporočamo.

## Smola kuncjega tatu

Ljubljana, 9. oktobra

Pred dobrim mesecem, 30. avgusta ob 7. zjutraj, so karabinjerji potrkali v Dravljah na vrata Jožetovega stanovanja. Monotone, mo-čne udarce je spremljal globok, krepek glas, ki je odločno zahteval: — V imenu zakona, odprite!

Jožeta je spreletel mraz po vsem telesu. Njegova prijateljica, ki deli z njim že delj časa brez blagoslova dobro in slabo, se je pre-plašeno umaknila. Glas, ki se je ponovno si-lal za vrati, je bil tako silen, da se mu ni bilo mogoče upreti. Jože se je vdal v usodo in odprl.

Zagledal je tri karabinjerje, ki so ga takoj ostro premerili od nog do glave. Tega po-gleda se ni ustrašil, pač pa je zatrepetal, ko je opazil, da so preskočile biste oči varnost-nih organov mimo njega v njegovo stanova-nje. Paničen strah ga je objel, ko je za kar-a binjerji opazil žensko in moškega. Vedel je, da je njegov greh neodvmljivo odkrit, komaj nekaj ur po tatvini.

Karabinjerji in civilista se v prvem hipu niso mnogo zanimali za Jožeta in njegovo priateljico. Bili so veseli, da jih je odkrita sled vodila naravnost v vlomilčev breg. V sobi so na tleh zagledali ljubko družbo 11 kuncv, vseh barv in velikosti, ki so, nevajeni novega okolja, preplašeno vohali okoli sebe. Edina kokoška v njihovi družbi se tudi ni počutila med njimi preveč domačo.

Civilista sta takoj ugotovila, da so kokoške in kuncji njeni. Še prejnji večer so bili v svojih kletkah v drvarnicah hiš, ki stoje v Dravljah ne daleč od Jožetovega stanovanja. Ponoči pa so izginili, ne da bi kdo slišal okoli hiše kakšno hojo ali ropot. Vlomilce je iz-redno spretno in tiho odtrgal ključavnico in pobasal vse živali v vrečo, ki jo je prinesel s seboj. K rečji je bil manj pazljiv pri hoji. Oskodovanja sta zjutraj, ko sta tatvino od-krila in ko sta se razgledala okoli hiše, od-krila vidno sled. Med sleditvijo so se jima pridružili karabinjerji in vsi so prišli narav-nost v Jožetovo stanovanje.

Ko sta lastnika pobrala svoje kunce in ko-koške, so karabinjerji pozvali Jožeta in nje-govo priateljico, naj se brž odpravita z njimi na policijo. Napravilo so se preiskavo in našli hranilno knjižico za 30.000 lir. Ker se jim je zdel izvor denarja sumljiv, so jo zaplenili.

Začela se je preiskava. Pokazala je, da je denar postopenega izvora, last prilježnice, ki je

lastnica hiše. Jože jo je v svoji izpovedi, ko je priznal svojo krivdo in opisal, kako je iz-vršil vlom, razbremenjeval, češ da ni vedela za njegov pohod in da se je zjutraj, ko je opazila ukradene kunce in kokoške, zelo raz-jezila nad Jožetom.

Svojega grča pa Jože ni bil voljan pri-znati brez izgovorov. Zatrjeval je, da je prejšnji večer dolgo popival v družbi tovari-šev in da je prišel domov tako pijan, da ni vedel, kaj se z njim godi. Vlom je izvršil v pijanosti ter mu je bilo zjutraj, ko se je streznil, žal. Prvi trenutek mu je bilo tako nerono, da se ni domislil, kako bi kunce in kokoške vrnil lastnikom. Kasneje sta ga osko-dovanja prehitela.

Jožeta so zaprli, njegovo prilježnico pa iz-pustili. Na sodniji je Jože vztrajal pri svo-jem zagovoru v preiskavi in na glavni raz-pravi. Popolnoma mu pa sodniki niso verje-li, da bi bil vlom izvršil v taki pijanosti, da bi se svojega dejanja ne zavedal. Bilo je mnogo okolščin, ki so kazale, da Jože svojo pija-nost nalašč pretrfava. Razen tega je bil Jože, ki je pretepač in nasilnež, že obsojen zaradi podobnega vzloma. Leta 1941. je bil kaznovan, ker je nekemu mesarju odnesel prav tako 11 kuncv, na tri mesece strogega zapor.

Edino škodo, ki sta jo lastnika utrpela, so bile poškodbe na naslono odprtih kletkah in drvarnici. Enega kunca so morali zaklati, ker ga je Jože vrgel v vrečo s tako silo, da se je močno udaril. Vse druge živali sta dobila ne-pokodovane nazaj.

Sodniki so upoštevali Jožetovo priznanje, pomnirano škodo, prav tako pa, da je v po-vratku in še nekatere druge olajšilne in ob-težilne okolščine. Obsojili so ga na 4 mesece strogega zapor in na dve leti izgube častnih pravic. Plačati mora 190 lir sočne takse.

Sodil je senat, ki mu je predsedoval sos Rajko Lederhas. Kot votanta sta sodelovala sos Ivan Knj in Josip Barčevič. Obtožnico je zastopal državni tožilec France Sever, ob-toženca pa je branil dr. Svigelj.

## Zgodovinske slike

### Erazem Predjamski

Marsikateri vitez je pozabil dolžnosti svo-jege poklica, ki so bile: braniti vero in domačo deželo, skrbeti za mir in red v svoji domovini ter varovati vdove in sirote. Ta in onj je hotel naglama in na lahek način obogatiti in se je lotil sramotnega posla, da je napadal s svojimi hlapci popotne trgovce ter jih ropal.

Najbolj znan roparski vitez naše dežele je bil Erazem Predjamski. Sprl se je bil na cesarskem dvoru z nekim svojim vrstnikom in ubil ga je v dvoboj. Zato je moral bežati in pribežal je v svoj skriti grad Predjamo pri Postojni. Še danes vidimo ostanke tega gradu, ki so ga sezidali Erazmovi preaniki v pustem skalovitem kraju v globini kraške jame. Bilo je pravo orlovsko gnezdo, v katerem je prišel gospodarovati zid Erazem z dvanajststoroč- jih, neukrotljivih hlapcev. Od tod je pohajal na svoja roparska podjetja, tako da daleč na-okrog nobena cesta ni bila več varna pred njim in njegovo drhaljo.

Tedanjí tržaški glavar Nikolaj Ravbar dobi slednjič povelje, naj roparskega viteza izsledi in ulovi, bodisi živega ali mrtvega. Dolgo so Ravbar in njegovi ljudje prežali na Erasma ga iskali. Ali on se jim je znal vedno spretno umakniti, za njegov grad pa niti vedeli niso. Bržkone bi ga nikoli ne bili našli, če bi jim Erazem s svoji drznosti sam ne bil pokazal poti do gradu. Nekega zimskega dne se je namreč pojavil pred taboriščem Ravbarjevih vojščakov, jih zasmehoval in odiral na svo-jem brzem konjicu po snegu proti svojemu domu. Ravbarjevi hlapci so šli po sledu v snegu in tako so slednjič zagledali jama in grad v nji. Takoj so obkolili podnožje strme skale, v kateri zeva jama, in so jeli oblegati roparsko gnezdo.

Ali Erazem se je svojim oblegovalcem le

## URADNI RAZGLASI

### Spremembe predpisov o začasnih vojni dokladi

Sej pokrajinske uprave v Ljubljani gle-de na naredbo Visokega komisarja za Ljub-ljansko pokrajino z dne 5. julija 1941, št. 60, z dne 25. januarja 1942, št. 9, z dne 26. maja 1942, št. 100 in z dne 31. avgusta 1942, št. 171, ter na podlagi danih poobla stil odreja:

Cl. 1. Uradnikom in vsem drugim usluž-bencem bivše jugoslovanske uprave se priznava od 1. septembra 1943 dalje za-časna vojna doklada v izmeri 43% pre-jemkov, ki so jih imeli na dan 11. aprila 1941 in to brez omejitve vsot po dosedaj izdanih primerjalnih razpredelnicah. Vra-čunajo pa se posebne funkcije doklade.

Cl. 2. Uradnikom X. in IX. položajne skupine, uradniškim pripravnikom za X. položajno skupino, služiteljem in vsem uslužbencem, ki še niso bili dosedaj raz-porejeni in niso bili še deležni 43% povi-šanja, se priznava izredna vojna doklada po čl. 1. te naredbe od dne 1. decembra 1941.

Ljubljana dne 7. oktobra 1943.

Sej pokrajinske uprave: predsednik: Rupnik

### Cenik za brivske in frizerske obrate

Sej pokrajinske uprave v Ljubljani, gle-de na naredbo z dne 21. septembra 1943, št. 92, smatrajoč za potrebno spremeniti maksimalne cene za brivske in frizerske obrate v ljubljanski občini, odreja:

Cl. 1. Naredba bivšega Visokega komi-sarjari z dne 21. septembra 1943, št. 92, o spremembi maksimalnih cen za brivske in frizerske obrate v ljubljanski občini se razveljavlja.

Cl. 2. Namesto s čl. 1. te naredbe razve-ljavljene cenika stopa zopet v veljavo cenik, odoben z naredbo Visokega komi-sarja za Ljubljansko pokrajino z dne 8. decembra 1941, št. 189. Cl. 1. cenika se dodaja sledeči odstavek: »V gornjih cenah je obsežena tudi odškodnina za porablje-ni material in za obrabo orodja in niso dovoljeni pribitki po katerem koli na-slovu.«

Cl. 3. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu šefa pokrajins-ke uprave.

Ljubljana dne 5. oktobra 1943.

Sej pokrajinske uprave: predsednik: Rupnik

## URADNI RAZGLAS

Pozivajo se vsi na področju ljubljanske mestne občine bivajoči moški in ženske Italijanske narodnosti, ki po svoji službeni dolžnosti niso vezani na stalno bivanje v Ljubljani, da se brezpogojno zglašijo v dneh 11. do vključno 14. tek. meseca med urad-nimi urami pri upravi policije v Ljubljani, Subičeva ulica št. 5, I. nadstropje, desno, sobi št. 9 in 10.

Otroke prijavijo starši ozi. rejniki.

Vsi pripriljeni se morajo izkazati s po-trebnimi listinami o istovetnosti.

Zoper one, ki se temu pozivu ne odzovejo,

se bo postopalo najstrožje po zakonu.

Ljubljana, 8. oktobra 1943.

Predsednik pokrajinske uprave L. Rupnik

## COMUNICATO UFFICIALE

Tutte le persone di nazionalità italiana, di sesso maschile o femminile, dimoranti nella città di Lubiana, che per ragioni di servizio non sono obbligate di avere la lo-ro residenza fissa a Lubiana, sono diffida-te di presentarsi incondizionatamente nei giorni 11 fino tutto il giorno 14 corrente mese nelle ore d'ufficio alla Direzione di Polizia a Lubiana, Via Subičeva No. 5-I, parte destra, stanze No. 9 e 10.

Bambini dovranno essere denunziati dai loro genitori o di chi ne fa le veci.

Tutte le persone denunziate devono le-gittimarsi con opportuni documenti com-provanti la loro identità.

Contro i renitenti alla presente diffida, si procederà rigorosamente a sensi di eg-ge.

Lubiana 8 ottobre 1943.

Il presidente dell'Amministrazione pro-vinciale: L. Rupnik.

### Spremembe voznega reda za večerni vlak proti Postojni

Večerni vlak, ki je odhajal iz Ljubljane proti Postojni doslej ob 18.15, bo od 10. oktobra dalje odhajal iz Ljubljane ob 17.30.

smel. Dohodi do jame je bil skoraj nepri-stopen, lahko ga je bilo braniti in v zvestobo svojih hlapcev je vitez trdno zaupal. Bili so tovariši njegovih zločinskih podjetij in čakala jih je ista nemila usoda kakor njega, če bi prišli pravici v pest. Pravi dohod do gradu so vihu tega tvorili podzemski rovi, po katerih se je prišlo v nanaške gozove. Za te rove pa nihče drugi ni vedel kakor le Erazem in njegovi hlapci.

Medtem ko se tedaj oblegovanci zmrzovali pod gradom v hudi zimi, ker so menili, da se jim bo vitez slednjič vdal zaradi lakote, se je ta s svojimi palčaji prav imenitno gostil v gradu. Hrano je dobival po podzemskih hodnikih iz grada v Vipavo, kjer je tedaj napočila že po-mlad. In prešeren je bil dovolj, da je metal svojim oblegovalcem danes sveže sadje, jutri sveže ribe pa zopet vreče moke in celo za-klanega vola.

Glavar Ravbar je uvidel, da tako ne bo mogel predrežniti nikoli do živega. Ubral je drugo pot. Vprav tedaj je sprotel Erazem glavarju da bi mu dal poslal še nekaj dobrega iz grada, in to vsak dan, če dovolj njegovemu hlapcu pristo po v svoj tabar. Rav







# Akrobati, cigani in lajnarji

Ljubljanska ljubezen okoli vrtljaka — Vpiješ ko jesihar, križiš kakor čič!

V poletnem času so obiskovali Ljubljano razne komedije, ki so imele svoj prostor ob stranski poti Tivolija proti s. šk. ob podaljški Puharjeve ulice med železniško progo do kostanjev.

Lepaki po mestu so oznanjali cirkuse, zverinjake, razne zabavne in zanimive zadeve. Ljubljanci niso šli mimo vabil in reklame, posebno ne ob nedeljah in praznikih popoldne. Mnogo ljudi se je drenjalo tam okrog in tudi mladine ni manjkalo. Kadar je bil vrtljak, kateremu so rekli »ringšpil«, se je g. d. b. lajne, ali orkestriona slišala vsenaokoli. Igrala je kuplete n. pr.:

»Kjer je bila mlinarica,  
tja je vlekel mlinarja, ali  
»Moje srce je kakor panj,  
dekleta v njem so pa čebele,  
priletajo, odletajo  
in meni v srce sedajo.«

## Najboljši vrtljak

Je postavil, kakor se je bralo na deski: Adam Michel iz Fürtha na Tirolskem. Vrtljak je bil z rdečimi draperijami iz zameta in z ogledali okrašen, imel je oblazinjene klopi in lepe konjičke po tri v eni vrsti. Otroke so z jermeni zavarovali, z rokami so držali uze, noge pa so imeli v stremenih. Ob strani vrtljaka je bil barvan kol, na njem tarča in nad njo kovinast obroček. Na zunanem konjičku jezdec vozači so dobili palčice, s katerimi so poskušali zadeti v središče tarče. Ob zadetku se je sprožil obroček in naglil, vozač pa, kateremu se je to posrečilo, se je enkrat zastojal vozil. Gospodar vrtljaka Fürth je imel tri sinove, ki so med vožnjo stali na vrtljaku in trompetali k napravi orkestriona. Eden je bil posebno lep in prejemal je ljubavna pisma v dokaz.

da se je Ljubljanska ljubezen tudi okrog »ringšpila« vrtela,

okrog komedij in cirkusa, saj se je dve leti po potresu neka Ljubljanka iz dobre meščanske hiše poročila s cirkuskim jahcem-jockeyem, kar je bilo za takratno Ljubljano, posebno za šentjakobsko faro in za Stari trg, godeček.

V komedijah so kazali »čudeže svetla«, n. pr. najčudežnejšo žensko na svetu, morsko deklico, ženo z brado in brkami, govorečo glavo itd. Za to »glavo« je bila pripravljena spredaj, levo in desno do tal pogrnjena miza z odprtino v plošči, okrog odprtine je bil širok rob v obliki krožnika. Od mize oddaljen gledalec je bil zdelo, da je glava na krožniku. Gospodar jo je izpraševal, blede glava je prikimala in odskakovala, usta so se odpirala, odgovarjala, ljudje pa čudili. Pri neki predstavi je Ljubljanski paglavci, ki ni imel denarja za vstopnino, napravil luknjo v platno šotora in opazil bese noge kleččega človeka pod mizo. Sklonil se je, dvignil platio in žgečkal podplate nog. Miza se je zazibala, dvignila in visela na ramah lastnika glave. Sprva so gledalci začudeno gledali in se »zbrinili«, ko so opazili noge do kolen. Komedije je bilo konec, nagajivec je zbežal, odhajajoč pa so s smehom pripomnili:

»Ktula Ljubljance kumeditantari farbaja!«

Panoptikum je razkazoval voščne kipe raznih zgodovinskih osebnosti, panorama pa razne pokrajine, mesta, posamezne svetovnoznane stavbe in sliko, kar so gledalci skozi okrogla okna, mimo katerih so se slike počasi premikale.

Panoptikum in panorame so postavili svoje kolibe tudi na Jarmarskem, na sedanjem Krekovem trgu.

Kjer je razpel vrvi vrhovec Strohsneider,

oče onega, ki je l. 1930 prikazoval svojo umetniško umetnost v Vegovi ulici. Stari vrhovec je med drugimi atrakcijami položil na vrh mal štedilnik, zakuril in si napravil pečenjak. Nekaj svoje večerje je vrgel na desno in levo med gledalce, češ, prepračajte se. Po tem delu je vrgel pečenico v mrežo. Njegova zaključna točka je bila umetniški ogenj. V zelenem sijaju so se utrinjali svetle iskre in razsvetljevale ves prostor.

Med komedijami je bil »brzi« fotograf, ki je v petih minutah napravil sliko na pločevino in tudi strelisce je vabilo na streljanje v razne lesene predmete, ki so bili opremljeni s tarčami. Če je streljač zadel pravo točko, se je »nekaj zgodilo«, pleten je zapel, zajec je padel, sonce se je zibalo itd.

Menežarije so razkazovale razne živali, povodni konj je imel svoj bazen, severni medved je bil v kletki z dvojnimi stenami pločevino, med katero je bil nasut led. Enaka so bila tla in vendar se je žival priklanjala in zevala vročine. Ljubke, nemirne opise so bile mladini v zabavo.

V cirkusih je bila popokanska in vederna predstava. Lastniki teh zabavišč so predecevali umnost konj in slonov, jahčice so med dirami konja vstajale na njem,

se obračale, stale na eni nogi, odskočile s konjevega hrbta skozi nastavljen obroč na dirajočo žival nazaj, nad pozorščicem so telovadili na trapezih, se zibali in poglali na oddaljene drogove, da je gledalec zastajal dih, cirkuski pierot pa je zabaval občinstvo.

V tistih časih je bil cirkus Kludsky najbolj znan po obsegu in izvežbanih močeh.

Komedijantariji so imeli za šotore in kolibami stanovanjske vagončke na kolesih. Skozi eno okence je bila izpeljana cev iz štedilnika, na zadnji strani vagona so bile lesene stopnice, na katerih so sedeli gospodarjevi otroci, konji pa so se pasli ob robu travnika.

Za neko nedeljo je bil napovedan dogodek,

da se bo dvignil iz Koslerjevega travnika zrakoplov s telovadcem.

Množice meščanov so obkrožile vsa pota, da ne bi zamudili zanimive prilike. Lastnik zrakoplova in pomagači so tekali okrog čudeza, vrvi so se napele, zadnja povelja so bila dana, zganila se je ogromna masa, zazibala in dvignila v zrak. Telovadeč pod zrakoplovom je bil v črni obleki na trapezu in se obračal na njem.

Zrakoplov je odplaval visoko nad strehami proti kolodvoru ter izginil s črno točko pogumnega telovadca v daljavi. Pristal je nekje okrog Device Marije v Polju. Njegovi sodelavci so med gledalci pobirali »vstopnino« in radi so se odločali.

Naše mesto so večkrat obiskali cigani z medvedi, ki so renčali in plesali po napravi.

## Srednjeveško kmetovanje pri nas

Naši predniki so pridelovali le pšenico, rž in oves — Sadili so mnogo lanu — Bili so tudi dobri živinorejci, čebelarji in vinogradniki

Ljubljana, 25. septembra

V dveh člankih smo nedavno opisali, kako so naši predniki v srednjem veku rudarili. Ob zaključku smo poudarili, da je bilo rudarstvo dolgo časa le dopolnilni vir dohodkov našega kmeta in da se je kot samostojni poklic razvilo zelo pozno. Danes pogledamo, kakšno je bilo srednjeveško poljedelstvo in gospodarstvo na naših tleh. Podatkov nam je sicer ohranjenih le malo, s pomočjo raznih beležk iz starih urbarjev pa si bomo ustvarili vsaj približno sliko.

**Obdelane zemlje je bilo zelo malo**  
V srednjem veku domovina Slovencev kakor druge pokrajine po vsej Evropi ni bila posebno gosto naseljena. Prebivalstva je bilo mnogo manj kakor danes. To dejstvo izhaja iz mnogih podatkov, močan dokaz zanj pa je poročilo, da je bila obdelana zemlja zelo redka. Naši kraji, ki se še danes ponašajo z velikim gozdnim bogastvom, so bili v srednjem veku še mnogo bolj poraščeni z gozdovi. Nasprotno da, našemu naziranjju gozd ni imel posebne cene. Gozd je našim prednikom veljal za nerabno, škodljivo puščavo.

Iz tega razloga ni bilo nikomur težko, pridobiti si pravico sekanja. Izsekavanje gozdov so celo pospeševali z raznimi olajšavami. Kdor je izsekal večji kos gozda in zemljo obdelal, je bil za nekaj časa oproščen desetine in drugih davčnin. Mnogo gozdov so iztrebili veliki samostani. Zgodovinski viri pripovedujejo, da se je v srednjem veku raztezal med Soro in Savo obsežen gozd. Posekali so ga brziški škofje, ki so v ta namen najeli drvarja na Bavarskem in jih tod naselili. Vso pokrajino med imenovanimi rekama so spremenili v rodovitno polje.

Razlog, da se je izsekavanje gozdov in spreminjanje njihove površine v rodovitno zemljo pospeševalo, je bil tudi zadovoljstvo zemljiške gospodke, ker so se z večanjem obdelane zemlje množili njeni dohodki.

Drevesa so večinoma sekali. Pogosto pa so gozdove požgali. Zažgali so cela gorska pobočja. Izsekavanje gozdov so začeli omejevati šele proti koncu srednjega veka. Takrat so prvič izdali za pustošenje gozdov stroge zakone, ki so pretili nepokornim s hudimi kaznimi.

**Orali so še z lesenim drevesom**

Obdelovanje zemlje je bilo v srednjem veku zelo preprosto. Železni plugi so bili zelo redki. Največkrat je cela vas razpolagala le z enim železnim plugom. Večina poljedelcev je orala zemljo z lesenim drevesom.

Zita so pridelovali tri vrste: pšenico, rž in oves. Ponekod so pridelali še nekaj ječ-

kateroga je udarjal medvedar na tamburin:

»Pleši, pleši medvedine,  
za denarce, za cekine.«

Na Marijnem trgu, pred Bučarjevo trgovino, je postavil mlad možič mizo in nad njo razpel rdeč dežnik. Vabil in klical je mimoidoče k papagaju, ki je na rahel zvižg dvignil listek izmed množice v skrinjici, na katerem je bil tiskan horoskop. Da je »bolj vleklo«, je imel na mizi visoko stekleno posodo, napolnjeno z vodo, v kateri je padal od vrha do tal črn vžigalnik in se zopet dvigal. Ta fizikalna naprava je privabljala in papagaj je pridno s kljunom potegoval listke.

Pred hišami in po dvoriščih so se ustavljali lajnarji.

Nekateri so imeli lajne čez ramo prepašane, večje lajne pa so vozili na vozičkih. Za godbo so poslušali metali iz okenj drobiž v nastavljeni klobuk. Navadno so ga zavili v papir, da je lajnar videl, ako je padel na tla.

Cigane so prihajale s harfami v družbi sina ali hčere, da je bilo petje doglasno ob spremljevanju strun. Otroci so peli sopran, mati alt in ko so prejeli novčice, so šli k drugi hiši. Ob dobri nagradi so lajnarji in cigani »eno navrgli«.

Peskarice visoki glas se je razlegal:

»Pe-sek! Čiči iz Čičarije pa so hodili po mestu z barigo, pločevinasto mero in lijem na hrbtu in zategnjeno ponujali svojo česminasto robo:«

»Jee-siha, kislega, dobrega jee-siha!«  
»Od takrat je menda ostala v Ljubljani prislovica: »Vpiješ, ko jesihar« in »Kričiš, kakor Čič!«

Mara Tavčarjeva.

mena, malone nikjer pa niso sejali ajde. Koruze in krompirja niso poznali. Koruza se je udomačila pri nas šele v 16. stoletju. Krompir pa celo v 18. stoletju. Mnogo so sadili lanu.

Živinoreja je bila že na precej visoki stopnji. Redili so večinoma le govejo živino. Konji se omenjajo le redko. Na Spodnjem štajerskem in Dolenjskem je bila razširjena prašičjereja, povsod pa ovčereja in kozjereja. Drobnice so redili splošno mnogo več kakor danes.

### Na planinah izključno živinoreja

Mnogo kmetij je bilo raztresenih po planinskem svetu. Pečale so se skoro izključno z živinorejo in izdelovanjem mlečnih izdelkov. Vsaka kmetija je imela večje število krav in ovc. Sira je pridelala na leto več tisoč hlebcov. Zapisniki nam pripovedujejo o takih planinskih kmetijah po Koroskem, v Kamniških planinah, v bohinjskih in loških hribih, na Tolminskem, okoli Laškega in Gornjega grada.

V planine nad Sočo in v okolico Bohinjskega jezera je prihajalo mnogo furianskih pastirjev, ki so imeli velik vpliv na naše sirarstvo in planšarstvo. Trdi se celo, da so se Slovenci naučili sirarstva prav od teh pastirjev. Sklepajo to iz dejstva, da imajo stare mlekarke mere in uteži večinoma italijanska imena (libra, nafa, unča).

### Čebelarstvo je bilo že udomačeno

Slovenci kot poljedelci so se oprijeli čebelarstva že zelo zgodaj in so dosegli večje uspehe. Urbarnji so nam ohranili zapisane razne zanimive podatke o tem, kako so posamezni samostani dobivali med kot služnost. Pripovedujejo tudi, da je bila v okolici Ptujja vrsta vasi, ki so se pečale večinoma samo s čebelarstvom. Čebelarstvo je bilo po vsem slovenskem ozemlju resna zadeva. Stremelo je za pridelovanjem medu in voska.

Danes je ajda glavna čebelja paša. Takrat je bilo drugače, ker ajde še niso sejali. Čebele so dobivale glavno hrano na gorskih pobočjih, na katerih je raslo mnogo vresja. Vresje so gojili namenoma za čebele, saj omenjajo zapisniki tudi »pašnike za čebele«. Odjemalci voska so bili prečvešem samostani in cerkve, ki so ga potrebovali za verske obrede.

### Vinogradi, kjer jih danes več ni

Domnevaajo, da so že rimski vojski zasadi vinoko trto ob Krki, Dravi in Savi. Ko so naši predniki prišli v svojo novo domovino, so našli vinogradništvo že razvito in so se ga brž oklenili. Vinogradništvo se jim je zelo priljubilo. Trta je rasla po mnogih krajih, kjer danes ni več o njej niti sledu.

Tako omenjajo viri vinograde okoli Ljubnega in Gradca na Zgornjem štajerskem, na Koroskem okoli Ostrovice, v Junski, lavantinski in spodnji dravski dolini.

Na Kranjskem je bila v 11. stoletju zasajena z vinogradi zlasti blejska okolica. V njih so prvotno gospodarili svobodni slovenski vinogradniki, ki so kasneje prišli pod gospodstvo bršlenske nadškofije. Brziški škofje so imeli svoje vinograde v okolici škofje Loke, na Kamnitniku in Smarjetni gori. Trta je tod rasla do 16. stoletja, ko so vinograde spremenili v njve.

Najbolj sloveča vina so bila: ljutomerničan, pivavec, rebula in deloma tudi dolensko vino. O ljutomerničanu vemo, da so ga zelo radi pili celjski grofje. Na Kranjskem sta bila v čilnih pivavcih in rebula, ki so jo pridelovali na Goriskem. Dolensko vino je bilo manj priljubljeno, ker je bilo bolj kislasto.

### Način gospodarjenja so dolčali skupno

Kako bodo zemljo obdelovali, kakšen red bo na poljih, pašnikih in v gozdovih, so se naši predniki pomenili na posebnih zborovanjih: večah ali pravdah. Kar se je sklenilo na takem zborovanju, je bilo obvezno za vse in se ni trpelo samovoljnosti. Na zborovanjih je običajno sodeloval vaški župan ali pa grajski sodnik. Ob tej priložnosti se je obenem določilo, kaj so kmetje obvezani dati svoji gosposki in kakšne so pravice podložnikov.

Sklepi zborovanj so prav zanimivi. Tako so dolčali, da zadene vsakega kmeta kazen, če orje sosedu čez mejo, mu napelje na njivo vodo, če prestavi mejnik, če žali v vinogradu čuvaja, obseče sosedu drevo ali mu pokosi travo. Vsi so morali ob določenem času popravljati plotove in trebiti jake. Sadja niso smeli trgati pred sv. Jernjem. Kaznovan je bil, kdor je ponoči na vasi razgrajal, na polju igral, med verskim obredom točil vino ali kdor ni zapiral za seboj lese.

Prava neodvisna kmečka sodišča so delovala v okviru tako imenovanih gorskih pravd. Na njih so govorili gorniki, ki so jih izvolili viničarji. Sestavljena so bila iz 13 vinogradnikov kmetov. Predsedoval jim je gorski župan, drugi člani pa so bili prisidniki. Gorska pravda se je vršila dvakrat na leto: spomladaj med veliko nočjo in binkoštni in jeseni takoj po trgatvi.

Na zborovanju je moral priti vsak vinogradnik brez izjeme. Kdor je izostal, je bil kaznovan. Gorski župan je na zborovanju tolmačil gorski zakon in klical na odgovor vse, ki so se od zadnje gorske pravde pregrešili. Prestopki so se tikali večinoma popraviljanja gorskih poti, škode, ki jo je na-

pravila živina v vinogradih, nereda glede mejnikov, preoblike saditve sadnega drevja v vinogradih in podobnih gospodarskih zahtev.

Gorske pravde so bile za vinogradnike važne svoboščine, ki so jih ščitile pred samovoljnostjo graščakov. Ohranile so se do konca 18. stoletja.

### O tem in onem

Dnevna potreba vode (voda, kava, juha, sadje itd.) znaša pri odraslem človeku največ 2000 do 3000 gramov, t. j. 2 do 3 litre.

Praviloma udari srce štirikrat, ko človek enkrat diha.

Rdeče krvno telesce tehta 0,00008 grama, teža, ki si je ne moremo zamisliti.

Človeško telo vsebuje več bilijonov celic (bilijon je milijon milijonov ali tisoč milijard).

Človeška koža ima nižjo temperaturo kakor znaša temperatura v notranjosti. Najhladnejši je vrh nosa in uhelj, kjer ima koža samo 22 do 24°C.

Zenske dihaajo hitreje kakor moški in stari moške hitreje nego mladi.

Doslej so smatrali, da je največja morska globina pred vzhodno obalo Filipinskega otoka Mindanao, kjer so ugotovili globino 9788 m. Potem pa so dognali, da je morje jugovzhodno od Tokija na nekem mestu globoko 9247 m, torej približno 10 km. Najvišja gora na svetu pa je, kakor znano, Mount Everest, ki meri 8882 m. Morsko dno tega tedaj v večjo globino nego zemeljska površina v višino.

Veliki slikar in kipar Leonardo da Vinci je bil levorok in vsa svoja dela je izdelal z levo.

Sonce izžari v poletnem času na vsak hektar zemeljske površine toliko gorke, da bi lahko dobili iz nje 17.000 konjskih sil.

Kilogram medu izdela 80.000 čebelice.

### Skromnost

Li Tai Pe je bil največji kitajski pevec. Nekega dne je prišel k njemu mlad moški, da bi mu izrazil svoje občudovanje... Rekel je: »V vaše pesmi, mojster, so vlitve vse višine in globine človeškega srca, bolest in veselje se blesti iz njih, kakor vino iz pobočja svete gore v kristalnih čašah.«

»Motiš se,« mu je odgovoril modri pesnik, »prej bi napisal vse svoje pesmi na eno samo rižovo zrno, kakor da bi izrazil bolečino ene same matere, ki objokuje svojega sina, ali srečo enega samega ljubimca, ko ga ušliši njegova ljubljanka, na tisoč milj dolgem papirju.«

### Križanka št. 125

|    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|----|
| 1  | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 | 11 | 12 |
| 13 |    |    |    | 14 | 15 |    |    | 16 |    |    | 17 |
|    | 18 | 19 |    | 20 | 21 |    |    | 22 | 23 |    |    |
| 24 |    |    | 25 | 26 | 27 |    |    | 28 |    | 29 | 30 |
|    | 31 | 32 |    | 33 | 34 |    |    | 35 |    | 36 |    |
| 37 |    | 38 |    |    |    |    | 39 |    |    |    | 40 |
|    |    | 41 |    |    |    | 42 | 43 |    |    | 44 |    |
| 46 | 47 |    | 48 |    | 49 |    |    | 50 | 51 |    | 52 |
|    | 54 | 55 |    | 56 |    |    |    | 57 | 58 | 59 |    |
| 60 |    |    | 61 |    |    |    |    | 62 |    | 63 | 64 |
| 65 |    |    |    |    | 66 |    |    | 67 |    |    |    |

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. mesto v Grčiji; 5. zločin; 9. trikotnikova stranica; 13. predlog; 14. vas pri Ljubljani; 17. priprava, studij; 18. domača žival; 21. mesto v Rumuniji, kraj, ljeva letna rezidenca; 22. drag, mil; 24. osebni zaimek; 25. tuja glasbena kratica; 27. polotok v severni Evropi; 28. medmet; 29. naslov abeskega plemenskega poglavarja; 31. naslov vladarja nekdanje muslimanske države v Vzhodni Indiji; 34. predlog; 35. reka v Venezueli; 37. predlog, reka v Sibiriji; 38. nekdanji graščinski uslužbenec; 39. kos kruha (ovojina); 40. član, del telesa; 41. hajduk (Južni Sibiriji); 42. dogra brez samoglasnikov; 44. del opreme; 46. podredni veznik; 48. števil; 49. toaletna potrebščina; 51. v razi; 52. vrsta teka; 54. domača žival; 56. obrtnik (množ.); 58. svetopisemska oseba; 60. žito; 61. svežljina; 63. pamet, razum; 65. mesto in pristančice v južni Italiji; 66. pokrajina v Zadnji Indiji; 67. evropski narod.

Navpično: 1. ozirni zaimek; 2. kiskova spojina; 3. dnevi v rimskem koledarju; 4. dva enaka soglasnika; 5. popuščanje, beg; 6. Massenotova opera; 7. naočniki; 8. vzgoja, reditev; 9. podredni veznik; 10. neznan, nedomac; 11. vrsta posode; 12. okrajšan veznik; 15. del kolesa; 16. začetek vasi; 19. velika riba; 20. smiselni, razumski; 22. intimna pri-

jateljica; 23. enote časa; 24. zaslonba; 26. domača žival; 28. glasbena kompozicija; 30. obrtnik; 32. dva skupno; 33. podoba, zunanji obris; 32. mestce v Poadižju; 36. paradiz; 41. vrsta izdelave; 42. del sobne opreme; 43. del telesa; 45. okrajšano žensko ime; 47. del telesa; 49. okus časa; 50. nadomestje očeta otrokom iz prvega zakona; 53. podredni veznik; 55. del četvorca; 56. podredni veznik; 57. rimska številka 99; 59. proizvod ognja; 60. del celine; 61. kratica za označbo starosti; 62. ploskovna mera; 64. osebni zaimek.

### Rešitev križanke št. 124

Vodoravno: 1. past, 4. raja, 7. komat, 9. epi, 11. Ema, 13. so, 14. Ero, 16. ar, 17. meo, 18. ne, 19. ob, 20. as, 22. ona, 24. sto, 25. karat, 28. Aron, 29. ječa.

Navpično: 1. ples, 2. ski, 3. to, 4. Ra, 5. Ate, 6. Avar, 8. Maribor, 10. pomen, 12. Marat, 14. Edo, 15. oči, 18. nuja, 21. soda, 23. akat, 24. ste, 26. an, 27. aj.

### Žena

Žena gleda v globino, mož v daljavo. Možu je svet srce, ženi je srce svet.

Samo eno je na svetu lepše in boljše kakor žena, to je mati.

Ljubezen je krepost žene.

Srce žene je najlepši cvet, krona žene pa je dobrota.

Sin prej dvakrat dvomi nad očetovim razumom kakor enkrat nad srcem svoje matere.

Ljubezen je ženi krepost.

Ženi je življenje brez ljubezni puščava.

Najlepše svetilke je srce žene.

Žena bi morala vladati poleg moža človeški rod, ne da bi sodila in kaznovala, temveč da bi bila angel sprave med možem in svetom.

Spoštovanja vreden mož spoštuje ženo, začuje in ponižuje jo tisti, ki je sam zaničevanja vreden.

Žena misli s srcem.

Žena, ki ne ljubi, je zgrešila edino pot v blaženost nebes.

Genoveva Fox:

### DEKLE Z MEJE

Roman

»Lojalist je lojalist ostanec, se je ded vročkrvno oglašil. »Tod se klati nič kolkoli se svojati. A pomnite, kaj vam pravim: če pride do vojne, jih zgrabimo, da bo jo! Ven z njimi iz te dežele, pa mir bese!«

Mati Owensova je proseče vzdignila roko in nemirno pogledala meča.

»Povej mi, John, vsa ta leta smo bili z Allenovimi vendar tako dobri prijatelji... Samo zaradi politike se pač menda ne bo razdrali z njimi...«

»Upajmo, da ne« je odvrnil z obotavljajočim se glasom in brez trdnega prepričanja.

Dolgi junjski dan se je bil komaj naglil v zaton, ko je šla Izabela spat. Lastovke so se cvrketale pod strešnim žleбом, pa je že spala; niti nevesele novice, ki jih je bil oče prinesel domov, je niso moge ohraniti budne. Kakopak, v sanjah se ji je vračal strah, ki so ga bile zbujale očetove besede. Kakor leta 1777. so se plazile po gozdih tolpe Indijancev, drug za drugim